

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ บทบาทของพระสงฆ์วัดพระบรมธาตุคอกยผาส้ม ในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน พระสมบุรณ์ ปุณฺณปัญโญ (พุ่มจันทร์)

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์วัดพระบรมธาตุคอกยผาส้ม ในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม บ้านอมลอง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ 3) เพื่อศึกษากระบวนการและเทคนิคของพระสงฆ์ ในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม แบบบันทึกข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ต้องการแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ นำมาตีความหมายของปรากฏการณ์ และชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงหน้าที่เป็นการเสนอภาพของชุมชนให้เห็นรายละเอียด เกี่ยวกับบริบทต่างๆที่เกี่ยวข้องกัน

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าจากบริบทชุมชนพบว่าศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง วัดพระบรมธาตุคอกยผาส้ม ตั้งขึ้น โดยการนำของพระอาจารย์สรยุทธ ชยปญฺโญ กับ พระอาจารย์สังคม ธนปญฺโญ เหตุผลหลักในการก่อตั้งเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากของชุมชน โดยพระอาจารย์ทั้งสองได้ใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในการค้นหาแนวทางการแก้ไขจนได้หลัก

ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหา 4 ข้อ คือ 1) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าต้นน้ำ 2) ให้ชาวบ้านหันกลับมาทำการเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้องและมีความยั่งยืน 3) ให้ชาวบ้านรู้จักการประยุกต์ใช้พลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานได้ และ 4) เพื่อความยั่งยืนของอาชีพครอบครัวโดยการจัดการศึกษาที่พอเพียงสืบสานพัฒนาต่อมรดกของครอบครัวโดยการดำเนินงานทั้งหมดเป็นการน้อมนำแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของชุมชน

บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้สรุป ผ่าน 3 มิติคือ 1) มิติในการดำเนิน โครงการและขับเคลื่อนกิจกรรม 2) มิติทางสังคมและเศรษฐกิจ และ 3) มิติทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีต่อชุมชน 5 ด้านคือ คน สิ่งแวดล้อม ระบบเศรษฐกิจ รายได้และการศึกษา

ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ปัจจัยภายในประกอบด้วย ตัวบุคคลที่เป็น (พระนักพัฒนาทั้ง 2 รูป) สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สถาบันครอบครัว ระบบความเชื่อความศรัทธาในสถาบันศาสนาของชาวบ้าน ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม บรรยากาศในการทำงาน และการเงินภายในศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) ปัจจัยภายนอกได้แก่ งบประมาณสนับสนุนและแหล่งทุนในด้านการเงิน บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือชุมชน และการสนับสนุนจากภาคประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

กระบวนการและเทคนิคของพระสงฆ์ในการส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม สามารถแยกตามกิจกรรมได้ 2 กิจกรรม ส่วนแรกคือกิจกรรมการสร้างฐานการเรียนรู้ 9 ฐาน และส่วนที่สองคือการจัดการเรียนการสอนแบบ โฮมสคูล และเทคนิคของพระสงฆ์ผู้วิจัยได้แยกเป็นเทคนิคหลักและเทคนิคย่อยในแต่ละกิจกรรม ซึ่งเทคนิคหลักแบ่งเป็น 4 เทคนิค คือ 1) เทคนิคการใช้บาร์มี ระบบความเชื่อและค่านิยม 2) เทคนิคการมีส่วนร่วม 3) เทคนิคการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) เทคนิคการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการ

Independent Study Title	A Role of Buddhist Monks at Doi Pha Som Temple in Environmental Promotion and Development, Sufficiency Economy Workshop Center, Mae Sab Sub-district, Samoeng District, Chiang Mai Province
Author	Phra Somboon Puranapunyo (Pumjan)
Degree	Master of Arts (Man and Environment Management)
Independent Study Advisor	Prof. Dr. Anurak Panyanuwat

ABSTRACT

The research entitled, “A Role of Buddhist Monks at Doi Pha Som Temple in Environmental Promotion and Development, Sufficiency Economy Workshop Center, Mae Sab Sub-district, Samoeng District, Chiang Mai Province”, was intended 1) to study a role of Buddhist monks in Doi Pha Som Temple in environmental and development, sufficiency economy workshop center, Mae Sab Sub-district, Samoeng District, Chiang Mai Province, 2) to study factors concerned with the monks’ role, and 3) to study the monks’ processes and techniques in environmental and development.

This study is a qualitative research, the data of which were collected through participant and non-participant observations, informal interviews, focus group discussion and recording. The data were then analyzed by means of the qualitative data analysis, classifying various factors and interpreting the meanings of phenomena, and pointing up functional relationship illustrative of community pictures in detail regarding a diverse range of the related contexts.

Results of the study could be concluded that from the community context it was found that the Sufficiency Economy Workshop Center in Doi Pha Som Temple was established under the leadership of Ven. Phra Sorayuth Jayapañño and Phra Sangkom Dhanapañño. The main objectives in its establishment are to resolve the community’s poverty problem, for which both venerable monks used the Four Noble Truths in finding out solutions, and discovered the four principles for solving the aforesaid problems as follows: 1) conserving natural resources and headwater forests, 2) persuading people to resort to organic farming which is right and sustainable, 3) instructing villagers

to know how to use alternative energy and conserve the energy, and 4) sustaining the family occupation through sufficient educational management to perpetuate the family inheritance. In this regard, the implementation of all programs was an application of the royal principle of sufficiency economy to the community context.

The role of Buddhist monks in environmental promotion and development was summarized through three dimensions: 1) dimension of implementing the project and mobilizing activities, 2) socioeconomic dimension, and 3) dimension of natural resources and environment, which caused a good change to community in five aspects: man, environment, economic system, income and education.

As for the factors regarding the monk's role in the environmental promotion and development, they were divided into two parts: 1) **internal factors** consisting of man (the aforesaid two developing monks), activity-organizing media, family institution, working atmosphere, and finance inside the Sufficiency Economy Workshop Center, and 2) **external factors** consisting of budget, supportive capital sources such as finance, personnel, material supply, equipment, community network, and supports from public sector, both directly and indirectly.

The processes and techniques of monks in environmental promotion and development could, based on activity, be divided into two clusters: the first dealing with activities for creating nine learning bases and the second with home school learning activity. And the monks' techniques were divided into major and minor techniques in each activity. In addition, the major technique was subdivided into four: 1) the technique using charisma and belief system and value, 2) the technique of participation, 3) the technique of learning exchange, and 4) the technique of monitoring and evaluating the implementation.